

ביאור ההפטר

הקשר בין ההפטר לפרשה

בהפטר: מסופר על מצוות שישראל צריכים ללכת בהם שילכו בחוקותיו, ישמרו את השבת, ולא ילכו בחוקות הגויים, אלא יעשו את משפטיו ומצוותיו אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וזה מעין הפרשה שבה מסופר על שמירת שבת על משפטי ה' ושלא ילכו בחוקות הגוי.

תוכן ההפטר

בשנה השביעית לגלות יהויכין באו זקני ישראל לנביא להתפלל לה' שירושלים לא תחרב, הנביא עונה להם שה' נשבע שלא יקבל את תפילתם.

עוד אומר ה' לנביא שיוכיח את ישראל על תועבותיהם, יזכיר להם את חסדי ה' שעשה אתם במצרים, שלמרות שטימאו את עצמם והלכו אחרי הגילולים, ולא רצו לשמוע בקול הנביא אהרן, שהוכיחם להשליך מעליהם את השיקוצים והגילולים, עם כל זאת גאלם ממצרים, הביא אותם למדבר, נתן להם חוקים ומשפטים טובים,

וגם בהיותם במדבר מרדו בו בחטא העגל, חיללו את השבת ביציאתם ללקט את המן, ולכן נשבע ה' שלא יביאם לארץ הטובה שהוא חפץ להם, אלא יביא את בניהם במקומם וגם את בניהם הזהיר שלא ילכו בדרכי אבותיהם, אלא ישמרו מצוותיו ומשפטיו, וישמרו את השבת שהיא אות בין ה' ובין עמו ישראל, שידעו שה' הוא אלוהיהם.

יחזקאל פרק כ' פסוק ב' - פסוק כ'.

וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: ^אבֶּן-אָדָם אַתָּה יִחְזַקְאֵל הַנְּבִיא וַיֵּדַבֵּר אֶת-

אֵל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתָּ אֲלֵהֶם כֹּה אָמַר יְיָ הֵזֶה הַלְדָּרֶשׁ הָאֵם

לדרוש אתי ולהתפלל לפני אתם באים חי-אני [א] דעו הריני נשבע אם-אדרש
 לכם אם יהיה נדרש לקבל את תפלתכם (מ"ד) נאם אדני יהוה: הַתְּשַׁפֵּט אֹתָם האם תתוכח
 עמהם להודיעם שהדין עמי (מ"ד) הַתְּשַׁפֵּט בֶּן-אָדָם האם תרצה לשפוט אותם ברשעות שלהם (רד"ק)
 זאת עשה הוכח אותם על מעשיהם הרעים וגם את-תועבת אבותם הודיעם (מ"ד):
 הַאֲמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בַּיּוֹם בַּחֲרִי בְּיִשְׂרָאֵל ביום
 שבחרתי בישראל בהיותם במצרים או וְאִשָּׁא יָדִי הרמתי ידי בשבועה לְזַרְעַ בֵּית יַעֲקֹב להוציאם
 משם (מ"ד) וְאֹדַע לָהֶם נודעתי להם על ידי הנביאים ששלחתי להם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שהם משה ואהרן
 ומרים (רד"ק) וְאִשָּׁא יָדִי נשבעתי לָהֶם לֵאמֹר אֲנִי יְהוִה אֱלֹהֵיכֶם אהיה לכם למנהיג
 ולמשגיח עליכם (מ"ד): וְאִזּוּ בַּיּוֹם הַהוּא שנשבעתי להם שאהיה להם למנהיג ולמשגיח, אז נִשְׁאַתִּי יָדִי
 לָהֶם לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל-אֶרֶץ אֲשֶׁר-תִּרְתִּי חפשתי אותה לָהֶם
 שהיא ארץ ישראל שהיא זִבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ וגם צָבִי הִיא תפארת וחמדה (רד"ק) ורוחנית
 לְכָל-הָאָרְצוֹת כי השכינה שורה בה (מלבי"ם): וְאֹמַר אֲלֵהֶם על ידי אהרן אִישׁ שְׁקוּצִי
 שיקוץ ותיעוב שַׁעֲנִיו מראות לו הַשְּׁלִיכוּ [ב] תזרקו, שיעינם לא יחנו מהם וּבְגָלוּלִי מִצְרַיִם

עיונים והארות

נדרש להם אפילו בזכות התורה, אמר לו ובזכות
 התורה אני נדרש להם, שנאמר עוד זאת אדרש
 לבית ישראל, וכתוב וזאת התורה וגו' (ילמדנו).

ב. איש שקוצי עיניו השליכו וגו' (ילק"ש) - היינו
 דכתיב משכו וקחו, משכו ידיכם מעבודת

א. חי אני אם אדרש לכם (ילק"ש) - נשבע הקב"ה
 בימי יחזקאל דברים שלא להדרש לישראל,
 אימתי בשעה שבאו הזקנים לשאול ליחזקאל
 דברים וסלקו, באו אנשים מזקני ישראל, כה אמר
 א-דני ה' הדרוש אותי אתם באים, אמר לו
 יחזקאל, רבונו של עולם ומה אתה מניח, אין אתה

אֶל-תִּטְמְאוּ ללכת אחריהם (מ"ד), **כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: ח וַיֹּמְרוּ-בִּי** הרשעים
 מישראל שמתו בשלושת ימי אפיליה **וְלֹא אָבוּ** ולא רצו **לִשְׁמַע אֵלַי אִישׁ אֶת-שְׁקוּצֵי**
 שיקוץ ותיעוב **עֵינֵיהֶם לֹא הִשְׁלִיכוּ וְאֶת-גִּלּוּלֵי מִצְרַיִם לֹא עָזְבוּ וְאָמַר**
 בעבור זה חשבתי **לִשְׂפֹךְ חַמָּתִי** [כעסין] **עֲלֵיהֶם** (מ"ד) **לְכָלוֹת אִפְּי בָהֶם** להשמיד אותם
 בכעסי (ע"פ רד"ק ומלבי"ם) **בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרַיִם: ט וְאָעַשׂ** אבל עשיתי **לְמַעַן שְׁמִי לְבִלְתִּי**
 תחלל יחולל **לְעֵינֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-הֵמָּה בְּתוֹכָם** באומנם מבלי יכולת ה' להוציאם **אֲשֶׁר**
 נודעת **אֵלֵיהֶם לִיִּשְׂרָאֵל לְעֵינֵיהֶם לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (דס"ו):**
וְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַאֲבָאָם אֶל-הַמִּדְבָּר ששם הורה להם חוקי ה' ומצוותיו,
 ושם ראו השכינה והנסים והנפלאות (מלבי"ם): **יָא וְאֶתֵּן לָהֶם אֶת-חֻקֹּתַי וְאֶת-מִשְׁפָּטַי**
הוֹרְעָתִי אוֹתָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם בחיים הגשמיים בעולם הזה,
 והרוחניים בעולם הבא (ע"פ מ"ד ומלבי"ם): **יב וְגַם אֶת-שִׁבְתוֹתַי נָתַתִּי לָהֶם [ג] שֶׁנַּחֲלַתִּי לָהֶם**

עיונים והארות

(שמות לא, יג) - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה:
 מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני
 מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם.

השבת היא המתנה היותר חשובה שניתנה לעם
 ישראל כמו החתן והכלה שמשדדים
 מתנות זה לזה, אחרי אשר התקשרו בברית
 התנאים. והנה אם אמנם יקרה שהחתן והכלה
 נמנעים מלהפגש יחד, והנשים מרננות אחריהם
 שנפסק הקשר ביניהם, מכל מקום עדיין אין הדבר
 ברור, כי יתכן שמפני איזו סיבה אחרת חדלו

אלילים והדבקו במצוות. ר' יהודה אומר הרי הוא
 אומר ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה
 קשה, וכי יש לך אדם שמתבשר בשורות טובות
 ואינו שמח, נולד לך בן זכר, רבך מוציאך לחירות
 ואינו שמח, אלא מה תלמוד לומר ולא שמעו אל
 משה, שהיה קשה להם לפרוש מע"א, הדא הוא
 דכתיב, וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום, צום
 לפרוש מע"א (מכילתא).

ג. **וְגַם** את שבתותי נתתי להם - אמרו רבותינו
 בתלמוד (שבת י:): "לדעת כי אני ה' מקדישכם"

יום מנוחתי למנוחה (רש"י) **לְהִיְתָּ לְאוֹת בֵּינִי וּבֵינֵיהֶם** על השגחה והשראת השכינה עליהם מצדי

לְדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מְקִדָּשָׁם שהם מצידם צריכים להתקדש מעניני העוה"ז אל הרוחניות והקדושה

שאדבק בהם ענין האלוהי (מלבי"ם): **וַיֹּמְרוּ-בִי** סרבו לדברי (ת"י) **בֵּית-יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר**

בַּחֲקוֹתַי לֹא-הָלְכוּ ניסו אותי בעגל וברפידים מלקבל את התורה והותירו מן המן (רש"י)

וְאֶת-מִשְׁפַּטִּי מֵאִסּוּ וקצו בהם ולא ידעו כי משפטי **אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאֵלֹהִים וְחִי**

בָּהֶם וְאֶת-שַׁבְּתוֹתַי חָלְלוּ מֵאֹד שיצאו ללקוט מן בשבת ראשונה, ובשבת השניה חילל המקושש

עצים (מ"ד) **וְאָמַר לְשַׁפֵּךְ חֲמָתִי כַעֲסִי** עליהם **בַּמִּדְבָּר לְכַלּוֹתָם יְדֹ וְאֶעֱשֶׂה**

לְמַעַן שְׁמִי עשיתי למען שמי **לְבַלְתִּי הַחֵלֵל לְבַל יַחֲוֹל לְעֵינַי הַגּוֹזִים** והם מצרים (מ"ד)

אֲשֶׁר הוֹצֵאתִים לְעֵינֵיהֶם: טו **וְגַם-אֲנִי נִשְׁאַתִּי יָדַי לָהֶם** בשבועה

בַּמִּדְבָּר בעבור המרגלים (מ"ד) **לְבַלְתִּי הָבִיא אוֹתָם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַתִּי**

וְבַת חֶלֶב וְדָבֶשׁ וְהַ צִּבִּי הִיא מפוארת וחמדה **לְכָל-הָאָרְצוֹת:** טז **יָעַן**

עיונים והארות

ישראל - פשטה מעל ידה את התכשיט היקר הזה והחזירתה לחתן, כלומר חודלת מלשמור את השבת, אזי אות היא שנפסק הקשר בין ישראל והקדוש ברוך הוא חלילה, וכי אין אנחנו מאורסים לו, תחת אשר הננו שומרים את השבת כהלכתה, שאז קורא הכתוב עלינו: "וארשתיך לי לעולם וכו' וידעת את ה'" (חפץ חיים על התורה).

ד. **זבת חלב ודבש** - ס"ת שבת שם רמז משז"ל דכשהיו נכנסין לארץ ישראל אמרה תורה עתה ישראל מתעסקים זה רץ לשדהו זה

מלהפגש זה עם זה, אבל מכיון שיצא קול הברה בעיר, שהכלה החזירה לחתן את המתנות ששדר לה ביום האירוסין, והכל רואים שהכלה אינה עונדת על אצבעה את הטבעת עם אבן השווה שנתן לה במתנה, אזי ברור לכל שנתפרדה החבילה וחזרו זה בזה.

כַּן הוא הדין עם השבת - המתנה הנכבדה שניתנה לעם ישראל, והמעידה על הקשר שבין בני ישראל והקדוש ברוך הוא וברית עולם היא לדורותם. אולם אם רואים אנו שהכלה - כנסת

בְּמִשְׁפָּטֵי מָאֶסוֹ וְאֶת-חֻקֹּתַי לֹא-הִלְכּוּ בָהֶם וְאֶת-שְׁבֻתוֹתַי חָלְלוּ
 בִּי אַחֲרֵי גְלוּלֵיהֶם שֶׁעֲבָדוּ עִ"ז בְּמִצְרַיִם לִבָּם הִלְךְ וְאִינֶם מֵאֲמִינִים בִּי: י"ז וְתַחֵם עֵינֵי
 חֲמֹלְתִי וְחִסְתִּי עֲלֵיהֶם מִשְׁחַתֵּם מִלֹּהֶשְׁחִית אוֹתָם וְלֹא-עָשִׂיתִי אוֹתָם כָּלָה בַּמִּדְבָּר
 כִּי הִשְׁאֲרֵיתִי בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם לְהַבְיִיאֵם לָאָרֶץ (רד"ק): יח וְאָמַר אֶל-בְּנֵיהֶם בַּמִּדְבָּר לְבָנִים שֶׁל אוֹתוֹ
 דּוֹר שֶׁיֵּצְאוּ מִמִּצְרַיִם בְּחֻקֵּי אֲבוֹתֵיכֶם שֶׁבָּדוּ מִלֵּבָם אֲשֶׁר לֹא צִוָּה ה' (מ"ד) אֶל-תִּלְכּוּ
 וְאֶת-מִשְׁפָּטֵיהֶם אֶל-תִּשְׁמְרוּ וּבְגְלוּלֵיהֶם אֶל-תִּטְמְאוּ: יט אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם לֹכֵן תִּשְׁמְעוּ לִי בְּחֻקֹּתַי לָכוּ וְאֶת-מִשְׁפָּטֵי שְׁמְרוּ וַעֲשׂוּ אוֹתָם: כ
 וְאֶת-שְׁבֻתוֹתַי קִבְּלוּ צִוָּה אוֹתָם לִקְדֹשׁ אֶת הַשַּׁבָּת וְעִ"ז וְחָיוּ לְאוֹת בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם
 לְדַעַת בִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

עיונים והארות

ואימא מקננא בכרסיא שבה שם אהיה גימט'
 ר"ת זבת חלב ודבש. ור"ת צבי היא לכל
 הארצות צהלה על דרך משמוח ציון בבניה וס"ת
 גימטריא אמת כי ארץ ישראל רומז לשכינה
 ורמוז אמת קב"ה רמז ליחוד עליון. (נחל שורק).

לכרמו וכיוצא בתורה מה תהא עליה ואמר לה
 הקב"ה כבר נתתי לישראל יום שבת שהם
 פנויים לעסוק בתורה וזה הרמז הגם כי היא
 זבת חלב ודבש וישראל מטפלים בה יש שבת
 שהם יכולים לעסוק בתורה שנתנה לנו מבריא